

Bányászrevans

A tél nagyon hosszan tartotta magát, de aztán a tavasz valósággal rászakadt F. községre. A levegőben vibrált az első májusi nap melege.

Ma nincs sikta a bányában. A csillék üresen és éhesen lógtak a drótokon. A kisvonat mozdonya is hidegre szerelve ácsorgott a táró bejárata előtt. A fák sarjadó apró zöld levelei vidáman integettek. Fürödtek az első igazi tavaszi napfényben.

Délelőtt tíz óra volt.

Rózsa Endre a bányászklub előtt várta Varga Rafit. Jó barátok voltak, egy csapatban dolgoztak az északi fejtésen. Varga Rafi jó vajújár volt, dolgozó, erős gyerek. Huszonöt éves. Rózsa Endre valamivel öregebb és vékonyabb fiú. Vasárnap délelőttönként, meg ilyen ünnepnapokon a klubban kártyáztak meg rexeztek.

Varga Rafit lassú, komótos lépteiről már messziről felismerte.

– Gyerünk, öregem! – kiáltotta át a túlsó oldalra Rózsa Endre. – Elfogják piros ultit!

– Addigra mi is ott leszünk – válaszolta és nagyott szívott az orrán.

– Szevasz!

– Szia!

Kezet fogtak.

– Jó szerencsét! – tette hozzá Rózsa Endre. Ezt már csak úgy megszokásból. Az apja is így köszönt el mindennap, hosszú éveken keresztül, míg egy csütörtöki napon egy omlás maga alá nem temette. Az öreg Varga Rafi húzta ki a meddő alól, de már akkor halott volt. Közben ő maga is megsérült. Így került a bajban egymáshoz közel a két család. Ettől kezdve a két fiú mindig együtt játszott. Együtt jártak iskolába és együtt kerültek a bányába is. Pedig akkor – a szerencsétlenség után – megfogadták, nem lesznek bányászok.

És ma nem cserélnék el ezt a szakmát. A bánya levegője nélkül már az ennivaló sem esne jól.

– Ma jó játék ígérkezik – mondta Rózsa Endre.

– Miért?

– Leszünk többen is, a srácok azt mondták itt lesznek. Komádi Ferit meg Szanyi Sándort már láttam lejönni.

– Akkor megkopasztjuk őket – válaszolta Varga Rafi és összedörzsölte a tenyerét.

Beléptek a klubba.

A klubhelyiség nem az utcáról nyílt, az udvarról lehetett bemenni. A két nagyobb helyiséget használták állandóan. Az egyik a társalgó, nagy fotelokkal és kis kezek asztalokkal, másik a sötét bádoggpulttal és egy rexasztallal. A bádoggpult mögött az örökmozgó köpcös Pali bácsi. Ősz hajával és mosolyával őt mindig ilyennek ismerték, meg nagy Fradi-drukkernek. Varga Rafi szerint huszonöt évvel ezelőtt is ilyen volt, igaz hogy ő akkor született és nem emlékszik rá, de biztos ilyen lehetett.

– Harcos üdvözlét! – mondta Varga Rafi és belépett a társalgóba. Négyen keverték a lapokat és öten gíbiceltek.

– Szevasztok!

– Jó szerencsét!

– Végre, hogy itt vagytok! – mondta egy fiú a kártyázók közül. – Készítettem a zsebemet – és megmutatta, hogy mennyi fér még bele.

– Gondolom, azért pénzt is hoztál? – kérdezte Rózsa Endre, – mert ha nincs, még kérhetsz a Pali bácsitól.

– Csak lassan, lépdelve – csitította a szőke fiú.

– Ki játszik?

Újabb négyest alakítottak. A négyesben Varga Rafi szemben ült Rózsa Endrével. A szemük találkozott. Ők már egymást egy-egy arcárandulásból megértették.

A többiek körülállták őket.

Az első osztások csak közepesek voltak. A lapokat suhogva keverték, keveset beszéltek, a játék kezdett kibontakozni.

– Szép lap, szép lap! – mondogatta Szanyi.

– Negyven száz!

– Ulti!

– Betli!

– Durikmars! – licitálták egymást.

Az izgalom fokozódott. A kártya lapjai szótlán csendben pattogtak az asztal lapján. A szemek furcsa, gyors játéka zajlott le. A kézben tartott kártyalapok, a gondolkodásba süllyedt arcok és az asztalra hulló lapok között cikázott.

– Megvan! – mondta csendesen Varga Rafi.

– Igen, nyertél – erősítette meg Szanyi Sándor, és kezdte számolni az aprópénzt, de nem volt elég. A zsebéből tízest vett elő, azzal fizetett.

– Szerencsés fickó!

– A kártyában! – mondta valaki.

– És a nők?

– Ott nem, azoktól fél – felelte Komádi Feri.

Sört hozattak, szótlánul ittak, nagy kortyokkal.

A játék folyt tovább, egyre merészebbül. A szerencse felváltva pártolt Vargához és Rózsához.

– Nyertek! – állapította meg újból Komádi.

– Most! – A következő már a miénk! – mondta Szanyi és elszántan keverte a lapokat.

– Sok szemet kell kilöknöd addig.

– Neked meg öt lapot.

– Tessék! egy . . . kettő . . . három . . . megvan az ulti, négy . . . öt!

Fanyar arccal állt fel Komádi Feri.

– Feladom, nincs több pénzem.

– Gyertek ígyünk.

A söntéshez mentek.

– Négy csiszolóvászna! – mondta Varga Rafi Pali bácsinak, aki ezen nem csodálkozott.

Levett négy kis üveget a polcról, és a fiúk elé tette. Mindegyiken sárga címke, rajta: Diana.

Ezt itták általában műszak előtt. Szeszt ilyenkor nem volt szabad mérni, de a sósorszeszt nem tiltotta senki és semmi. Az ember, ha itta, olyan volt mintha csiszolták volna a torkát. A kámforos íz lehűtötte őket és ez már hiányzott nekik.

- Megyek ebédelni, anyám vár – mondta Varga Rafi.
- A kisfiúnak otthon kell lennie?
- Bizony, kész a tejbe-papi!
- Pofa-be! – mordult rájuk.
- Délután azért képedzkezdj el, legyél jó kisfiú!
- Menj a fenébe a hülyeségeiddel!
- Délután legyen nagy szád! – mondta Rózsa Endre – Majd a bírkózóval állj ki a bemutató után! Ott mutasd meg, mit tudsz!
- Azt hiszed, nem merek? – kérdezte Komádi Feri.
- Pedig tétje is van!
- Micsoda?
- Egy pezsgő, meg egy torta.
- Duplázod, ha nyerek? – kérdezte Komádi és nyújtotta a kezét.
- Rendben van! – kezet ráztak, Rózsa pedig kettévágta.
- Akkor gyerünk ebédelni!
- Gyerünk!
- Háromkor a focipályán.
- Ott leszünk!

Délután három óra volt.

A bánya kisvasútjának rozsdás sínjeivel elkerített focipályán szólt a zene. A faluban mindenütt lehetett hallani, és ez mindenkit idecsalt. Meg vonzotta az embereket a kíváncsiság is, mert a „Tatabányai Bányász Sport Club” bírkózóit jöttek el erre a délutánra. Egy kis bemutatót akarnak tartani, olyan kedvcsinálót a fiataloknak.

A bánya vezetősége elhatározta, újból fellendíti a sportéletet, és a fiatalokat is bevonják.

Ebben a faluban már régóta nem működik a sportkör. Egyszer volt, a megyei első osztályban játszottak, de az is feloszlott. A vezetők összevesztek, mert azt mondták egymásról, hogy elkezelik a kör pénzét. Lett is belőle nagy veszekedés meg harag, a Tóth Jani bácsi azért lépett ki a bányából, és most az erdőre jár fát vágni.

Azóta nincs semmi.

Néha szokott lenni focimeccs, de azt is a kocsmáros Talpi szervezi, olyan kövérek-soványok meg nők-nőtlenek között. Ez is csak egyszer egy évben, bányásznapon, hogy sörözhessenek.

A pályán meg a korlátok mögött már sokan várakoztak. A bírkózószőnyeg az egyik kapu előtti részen állították fel, itt tisztább volt a fű.

A bírkózók ott álltak sorban. Mellettük a vezetők, távolban egy régi, sárgára festett Ikarusz busz. Ezzel jöttek Tatabányáról, meg ott is öltöztek-vetkőztek a bírkózók. Ünnepeles pillanat volt ez. A bánya igazgatója a mikrofon előtt állt. A zene elhalkult majd megszűnt. Lassan elcsendesedett a

tömeg, igaz közben mindenki pissegett, hogy csend legyen. Az igazgató mellett ott állt a helybeli iskola pár pedagógusa, meg az úttörőcsapat egyik őrise.

– Kedves elvtársak! – kezdte a beszédet a bánya igazgatója. – Szeretettel köszöntöm a megjelent kedves . . . – szavát a közeli épületek élesen visszaverték.

Nem beszélt sokáig, kérte hogy fogadják szeretettel a bányász birkózókat, és végül mindenkinek jó szórakozást kívánt.

Újból megszólalt a zene, az úttörők a sportolókhoz szaladtak virágcsokorral a kezükben. A hangszórók indulót sugároztak. A hangulat és a vídamság átragadt mindenkire.

– Megkezdjük bemutatónkat – közölte a hangos bemondó. – Első súlycsoportban két ifjúsági bajnok mérkőzik.

Két húszév körüli fiú jelent meg a szőnyegen.

Kezet fogtak.

Szembe helyezkedtek egymással, a bíró intett, és elkezdődött az első játék.

A két versenyző először csak méregette egymást. A fogások egyik versenyzőnek sem sikerültek. A másik mindig megtalálta az ellenszerét. A község először szótlanul, majd egyre hangosabban biztatta őket. A biztatás akkor fokozódott, amikor a fekete hajú ügyesen a szőnyegre kényszerítette ellenfelét, de vállra nem tudta fektetni. Gyötörték, szorongatták egymást.

A közönség hangja egyre jobban megjött.

Varga Rafi és Rózsa Endre is biztatták a versenyzőket.

– Mindent bele!

– Ne hagyj magad!

– Adj neki!

Szanyi és Komádi is feltűnt a tömegből, közelebb húzódtak a szőnyeghez, hogy jobban lássanak.

A mérkőzés döntetlenre végződött, mind a két fiú jól tartotta magát.

A második mérkőzés még érdekesebb volt. Itt egy vékony, cingár fiú került össze egy kék trikós pufókabb fiúval. A cingár ügyesebb és gyorsabb volt, a pufi lassú. Mire megmozdította a kezét, a cingár már a szőnyegre vágta, de a súlyával ott már nem bírt.

A közönség hangja megjött, élvezték a kiabálást is. Fél óra múlva olyan hangzavar keletkezett, mint egy nagy nemzetközi találkozón.

A harmadik mérkőzésnél óriásiak voltak a gáncsolások meg az esések. Nagy puffanásokkal estek a szőnyegre.

– Nincs kedved hozzá? – kérdezte Rózsa Endrétől Szanyi.

– Nem, nem akarok palacsinta lenni.

– Itt megmutathatod, mit tudsz.

– Nem kérek belőle – háritotta el.

A bemutató végén a nehézsúlyúak csak gyúrták egymást. Nem bírtak a másik erejével, súlyával.

Vége volt a bemutatónak, és a hangos bemondó közölte:

– Bemutatónk ezzel véget ért, de a birkózó sport ízét bárki kipróbálhatja. Ezért most kérnénk egy vállalkozó fiatalembert, aki megmérkőzik Kemény Zsigmond nevű sportolónkkal.

Hirtelen izgalom támadt a közönség soraiban. Minderki a szomszédját nézte, önmagának önként feltette a kérdést: „Na ki lesz az?”

– Nem mer kiállni senki? – kérdezte kiabálva egy érdes férfihang a közönség soraiból.

Szanyi átszólt.

– Na öregem, most mutasd meg!

Többen is közbeszóltak.

– Úgy van, mutasd meg! – Ne legyél már olyan gyáva!

– Nem mer kiállni!

Mindenki Varga Rafi felé fordult.

Rózsa Endre is biztatta.

– Próbáld meg! Mutasd meg ezeknek a szarosoknak, hogy kell ezt csinálni!

Varga Rafi arcán látszott, hogy ingadozik, menne is meg nem is.

– Kérjük a jelentkezőt! – szólalt meg a hangos bemondó. – A nyertes egy üveg pezsgőt és hatalmas tortát kap.

– Látom, te abból a pezsgőből nem iszol – mondta Komádi Feri.

– Az első jelentkező már megvan.

Valóban ott állt egy fiú a birkózóval szemben. Nem ismerték, másik faluból való volt.

A küzdelem csak másodpercekig tartott. A birkózó ügyes fogással a szőnyegre tette és két vállra fektette.

– Mások viszik el a győzelmet.

– A mi falunkból nem mer kiállni senki?

– Jelentkezem! – mondta Rafi és elszántan indult a szőnyegen álló birkózó felé.

– Éljen Varga Rafi! – kiáltotta valaki.

– Éljen! Éljen! – követték többen is.

– Ne hagyd magad!

– Vágd bele a szőnyegbe! – biztatták a bányászok.

Varga Rafi majd egy fejjel magasabb volt, vállalai szélesebbek. Amint levette az ingét előtűntek izmos karjai.

– Vesd le a nadrágot is! – kiáltott valaki a tömegből.

Rafi kicsit zavarba jött, de odament a bíró és mondta, hogy így nem lehet mérkőzni. Menjen a buszhoz adnak szerelést. Egy darabig gondolkodott, majd szétgombolta a nadrágját és levette. Ott állt nagy fekete glottgatyájában a piros trikós birkózó mellett.

Hirtelen derültség támadt, bánta is elszántságát, de már nem volt visszalépésre lehetőség. – Meg kell tennem, ha belepusztulok is – mondta önmagának. Feljebb húzta a fekete gatyát derekán, és a szőnyeg közepére állt, ezzel is kifejezve elszántságát.

– Ne hagyd magad! – kiáltották.

A piros trikós birkózó szembeállt vele. Kezet fogtak, mint az igazi mérkőzésen. A bíró jelt adott.

Varga Rafi közelebb lépett, a derekát akarta elkapni, de a fiú ügyesen kisiklott. A szemét figyelte, abból akarta kiolvasni várható mozdulatait. Szorításai kemények voltak, érezte ezt a fiú is. Szerette volna Rafi karját megfogni és egy válldobással vagy egy csípődobással a szőnyegre tenni.

A birkózónak nem sikerült, Rafi állta a harcot.

– Győzelem, Rafi!

– Iszunk!

– Gyötörd, ne hagyj magad!

Az edző is figyelte Rafi erejére és küzdelmére. Mondta is az igazgatónak:

– Nyers erő, jó birkózó lesz belőle. Van kötése a srácnak.

Hirtelen a küzdelem megváltozott.

A piros trikós fiú belépett és sikerült a csípődobása. Rafi elterült a szőnyegen. Estében bő fekete gatyája, mint egy gyászlobogó lobogott utána. Hirtelen felugrott, ütni akarta a fiút, de a bíró lefogta a karját.

A győztest kihirdették.

Varga Rafinak hirtelen nyoma veszett.

Este hat óra.

A hangulat már alábbhagyott. A birkozók a bánya mosdójában fürödtek. A bányászklubban vacsorát rendeztek a tiszteletükre. A terített asztaloknál már gyülekeztek a vendégek. A helyi Zöldmező Tsz-től vett birka rotyogott a klub udvarán felállított bográcsokban. A paprikás szaga a túloldali kocsmában is érezhető volt, ahol a vendégek csak lézengtek.

Talpi – a kocsmáros – most nem törődött ezzel, úgy is tudta, hogy a vacsora után, aki inni akar, annak ide vezet az útja. Nem mintha a klubban nem lehetne inni, de a kocsmában van az igazi ivó sármja. Itt még az az ember is szájához emeli a poharat, aki nem szokott inni.

A kocsmá ajtaja néha nyílt ki, egy-egy újabb vendéget beengedve. A klubból először a beszélgetés, majd a kanalak csörgése, a tányérok koccánása hallatszott át.

Később, ahogy telt az idő, egyesek énekelni kezdtek. Majd egyre többen kapcsolódtak bele. Ahogy gyűrűzött az éneklés úgy nyílt egyre többször a kocsmá ajtaja. Nyílt azért is, mert a klubban bort mértek csak, itt pedig sört. A bányászember pedig szereti mind a kettőt, de ha választhat akkor sört iszik inkább.

Beszélgető csoportok alakultak ki. Sokan cigarettáztak, a füst, mint egy nagy felhő telepedett a helyiségre. Volt egy kis ventilátor, de ennek munkája inkább csak erőlködésnek tűnt.

– Szegény Rafit kiosztották – mondta egy fiatal fiú.

– Úgy kellett neki!

– Mit virtuskodik?

– Nem ismeri a fogásokat – mondta valaki, védelmében.

– Röhej volt a fekete gatyájában.

– Néha kiugrott neki a szerszámja.

Ezen nevettek, majd ittak a sörből.

Az ajtóban megjelent a piros trikós birkózó fiú, több más fiú kíséretében. Szürke öltönyt viselt fehér inggel és nyakkendővel. A társaságnak jó hangulata volt, látszott rajtuk, hogy már ittak egy pár pohárral. Sört kértek és letelepedtek egy szabad asztalhoz.

- Varga Rafi elbújdosott – mondta az előbbi fiú.
- Rózsa barátját sem lehet látni.
- Most jól megjárta.
- Képzeld holnap a siktán!
- Képes otthon maradni, vagy elmegy betegállományba.
- Ide fog jönni! – mondta, aki az előbb is védelmére állt.
- Ide?
- Úgy, ahogy mondom.
- Van rá egy köröm.
- Rendben.

Olyan volt ez, mint egy izgalmas játék. Tudták, hogy ennek így kell lenni, nem is lehet másképpen. Rafi sérelmet szenvedett, meg kell védenie magát. Talán nem is önmaga, inkább a többiek előtt.

Nem is kellett sokáig várni erre az időre.

Nyílt a kocsmá ajtaja és megjelent Rózsa Endre, majd mögötte Varga Rafi.

Hirtelen összevillantak a szemek. Meleg lett, mintha parazsat szórtak volna szét.

A két fiú a pulthoz ment. Sört rendeltek. Tíz korsóval, kettőt a kezükbe vettek a többit a piros trikós fiú asztalához vitették. Lassan odamentek.

– Ugye iszol velünk, bajnok? – mondta Rafi és széket húzott maga alá. Koccintottak és ittak.

– Fenékgig pajtás! – parancsolt rá a fiúra.

– Talpi, még sört! Rafi módra!

A kocsmáros ügyesen töltögette a korsókat, közben rumot is öntött bele, ahogy a vendég kérte.

Mindenki rájuk figyelt.

– Rafi, ne csinálj balhét – ment oda az egyik barnahajú bányász.

– Balhét? Inni csak szabad a bajnokkal? – kérdezte. – Nincs igazam? – tette fel a kérdést a kocsmában lévőkhöz.

– Inni szabad – mondta valaki beleegyezőleg.

– Akkor elhiszem, hogy bajnok vagy, ha megiszol velem nyolc korsó sört – mondta Rafi. – Akkor vagy igazi bányász!

A piros trikós birkózó mondott valami mentegetőző félét, de Rafi határozott fellépése ezt elsöpörte.

Gyűltek a sörös korsók az asztalon, a szemek egyre jobban csillogtak.

– „Sej-haj nyílik a tárna . . .” – kezdte valaki a dalt. Először csak egyedül énekelt olyan bátortalan hangon. Aztán egyre többen kapcsolódtak bele, végül az egész kocsmá énekelt. Az éneklés szétdarabolta a feszültséget, egy kicsit felodódt a hangulat, de a szunnyadó parázs azért még melegített.

– „Bort ittam az este, angyalom . . .” – újabb dalba kezdtek.

– Talpi, még sört! – kiáltott Rafi.

– Nem, nem kell már! – tiltakozott a piros trikós fiú. Fel akart állni, de visszarogyott a székre. A lábai gyengék voltak. Az asztal szélébe kapaszkodott.

– Ül le! – parancsolta Rafi, és lenyomta a fiút.

– Ki kell mennem – magyarázta.

– Rózsa barátom, vedd ki, de hozd vissza, mert még van egy korsóval számára ahhoz, hogy igazi bányász bajnok legyen – mondta akadozó nyelvvél.

Rózsa Endre kivezette a fiút. Jó negyedóra múlva jöttek vissza. Sápadt volt az arca. Látszott rajta, hogy nem bírja az italt .

– Na, pajtás, itt a nyolcadik. Fenéig.

A fiú nem akarta megfogni a korsót, de Rafi a kezébe nyomta. Reszkető kézzel, nagyokat nyelve ivott. Hirtelen csend támadt. A fiú befejezte, és undorodva lökte a poharat az asztalra.

– Éljen a bajnok! – kiáltotta valaki.

– Éljen! Éljen! – többen is átvették.

Újabb dalba kezdtek.

A fiú csak ült az asztalra támaszkodva és a levegőbe bámult. Rafi arcán elégedett mosoly játszott. Érezte elégtételt vett. Meg is kérdezte a fiútól:

– Milyen érzés ez pajtás?

A fiú nem válaszolt.

– Nem is vagy te igazi bányász!

– Az vagyok!

– Te? Hol a híres erőd?

– Csak egyszer felálljak, megbánod – sziszegte összeszorított fogakkal.

– Ne veszekedjete! – szólt közbe egy bajuszos bányász.

– Te ne szólj bele – utasította el Rafi.

– Menj haza és aludd ki magad – mondta újból a bajuszos.

– Azt csinálom, amit akarok! – kiáltotta Varga Rafi.

Közben a fiúra senki sem figyelt.

Pillanatok alatt zajlottak az események.

A piros trikós fiú felállt. A szomszéd asztalról felvett egy szódás üveget. Varga Rafi mögé lépett. Rövid, de érces csattanás, és Rafi véres fejjel dőlt a kocsmá kövezetére.

Hirtelen kemény csend keletkezett.

Mindenki feszülten figyelt.

Rózsa Endre ugrott elsőnek előre. Kezében fényesen csillogott a kés pengéje. Többen odaugrottak és lefogták.

A fiút azonnal kivezették a kocsmából, de a pokol elszabadult. Kiabálás, tülekedés. A felfordulás óriási volt.

A kedélyek egy félóra múlva sem csillapodtak le, amikor a mentő szirénázva megérkezett.

Az ősz hajú orvos csendesen megjegyezte:

– Jobb szórakozást nem tudnak kitalálni?

Ügyesen bekötötték Rafit, akinek olyan volt az arca, mintha meszes gödörből szedték volna ki.

A hordágyat becsúszatták a kocsiába. Nagy csattanással csukódott be a mentő ajtaja.

A felbödülő sziréna élesen és fájdalmasan sivitott.

Az autó kerekei felverték a port, amely még nagyon sokáig keringett a bányászfalu apró házai között.